

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפצית השערות: אהנה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי ממש; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה הלאה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית:
(קדפא – סדר קיימות; אולא = גרש – גרש"ט – יוצא מהענין; קדפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

שתי קבוצות של טעמים תחתונים המובילות תבנית סוגרת דיבור. תבנית **דרגא תביר [מרכא] טפאא** תפקיד תדיר הוא קבוצת פרטים קשורים בנושא מסוים אשר לכתחילה חל על כל אחד הענין או ההלכה הנידונים או הם מצטרפים ביחד לגבי הנושא או ההלכה הנידונים. תבנית **מרכא תביר [מרכא] טפאא** תפקיד תדיר הוא קבוצת פרטים קשורים בנושא מסוים אשר לכתחילה לא חל על כל אחד הענין או ההלכה הנידונים הם לא מצטרפים ביחד לגבי הנושא או ההלכה הנידונים.

1.1 שמות פקודי לח, כא

שמות תצוה כח, ס [טו] ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפד תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר תעשה אתו: [טז] רביע יהיה כפול זרת ארכו וזרת רחבו:
[כ] והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משבצים זהב יהיו במלואתם:
שמות תצוה כח, כ: והטורח הרביעי תרשיש ושהם וישפה משבצים זהב יהיו במלואתם:
שמות תצוה כח, כא:
והאבנים תהיין על שמות בני-ישראל שתים עשרה על שמותם פתוחי חותם איש על שמו תהיין לשני עשר שקבט:

שמות פקודי לט, פ [ח] ויעש את-החשן מעשה חשב כמעשה אפד זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר:
[ט] רביע יהיה כפול עשו את-החשן זרת ארכו וזרת רחבו כפול: ...
[יג] והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה מוספת משבצת זהב במלואתם:
שמות פקודי לט, יד:
והאבנים על שמות בני-ישראל תנה שתים עשרה על שמותם פתוחי חתם איש על שמו לשנים עשר שקבט:

רש"י (שמ' תצ' כח, כ) משבצים זהב יהיו הטורים במלואתם - מוקפין משבצות זהב בעומק שיעור שיתמלא בעובי האבן; זהו לשון במלואתם. [כשיעור מלוי עביין של אבנים יהיה עומק המשבצות, לא פחות ולא יותר].

והאבנים - תלישא-גדולה, ענין של מחיצה. ע"פ תורה שלמה מילואים, באבני החושן היו כתובים בכל אבן שם השבט ותחומו,

והאבנים - בעה"ב (ב, טז) השוה ל-(יחזקאל כח, ג) בערן נן-אלהים היות כל-אבן יקרה מסכתך אדם פטרה (והלהם תרשיש שהם וישפה ספיר נפך וברקת וזהב מלאכת הפיד ונקבד' פד ביום הכראה כוננו:) מלמד שנודמנו להם אבני אפוד מגן עדן.

והאבנים - רבינו בחיי (שמ' תצוה כח, טו) ודע כי נמצא כתוב בספרי חכמת הטבע, כי כל האבנים היקרות שהם עקרות ושרשיות אינן אלא א"ב והם אבות לכל שאר האבנים, וכל השאר מיניהם ענפיהן ותולדותיהן. ומכאן למד התורה"מ כי האבנים האלו הם שרש כל האבנים הטובות בעולם.
רבינו בחיי וראיתי בספר האבנים שחברו הפילוסוף, שהאבנים צריכות טהרה, וידוע מסגולתם שהנושא אותם בטומאה יתבטל כחם אליו או יחלש, ואם ישוב ויטהר תחזור האבן לכחה הראשון כבתחלה, והסכה והטעם בזה לפי מעלות רוחניות הכח העליון שהאבן מושכת ממנו שהוא מדבק בטהרה ומתרחק מן הטומאה, ...
רבינו בחיי (שמ' תצוה כח, ב) משבצים זהב יהיו במלואתם. כלומר האבנים יהיו במלואותם משובצים זהב, והכתוב יצוה שיהיו האבנים על הזהב והאותיות על האבנים, והיו שבעים ושתים אותיות כנגד שבעים ושתים שמות. ... והאבנים היקרות למעלה מן הזהב. ... והאבנים בסיס לאותיות, וכן דרך לעשות בסיס מן הנקלה לנכבד ואם כן האותיות עקר הכל שבהם נברא העולם שכל הקנינים נמצאים בו:

(כח, טו) והאבנים - תלשא, (ב, טז) והאבנים - תלשא, כל אחד מהם בא ללמד תפקיד תלשא משלו, ועשוי ללמד אלפניו ולאחריו, כך שעשויים להיות כאן כארבעה תפקידי תלשא. נזכיר כי בין תפקידי תלשא - תרסא לדרוש שיעורין, חציצין, מחיצין, בעל בחינה נעלה א. בחינה נעלה של אבנים שהם שורש כל אבני העולם (אפשר כי א ו-ב הם ענין אחד)
ב. בחינה נעלה של אבנים מושכות מעלות רוחניות מכח עליון, אבל לא לעצמם אלא מפני שנושאים האותיות שבהם נברא העולם ובצירוף עם כהן גדול טהור והשמות הקדושים באורים ותומים מגלים דבר ה'.
ג. (לימוד אלפניו לחשן משפט) שבעים ושתים אותיות באבני החושן כנגד שבעים ושתים שמות הכתובים בקלף שהוכנס בין כפלי החושן (שם ע"ב מורכב מע"ב שמות של שלוש אותיות היוצאים מצירופי אותיות בסדר מסוים משלושה פסוקים ב-שמ' בשלח יד, יט - כא שבכל אחד ע"ב אותיות, אות מכל פסוק).
ד. (לימוד אלפניו ל-) [כשיעור מלוי עביין של אבנים יהיה עומק המשבצות, לא פחות ולא יותר]. (רש"י עה"ת כח, כ) (אפשר שזה נלמד מהכתוב עצמו)
ה. מחיצות - תחומי השבטים היו כתובים באבנים (תורה שלמה). טט - אותיות אלו לא נספרו בע"ב אותיות וכנראה לא האירו.

רבינו בחיי (שמ' תצוה כח, ב) וכלל הדבר באורים ותומים שהיו שמות קדושים, מכחם ידע הכהן העתיד וישמיע לכל שואל הבאות, והשמות האלה שני חלקים: האחד מכחם יאירו אותיות השבטים הקבועים באבני החשן והם הנקראים "אורים" בהיותם מאירים לעיני הכהן, השני מכחם יבא בלב הכהן שידע להצמיד ולחבר האותיות ולהוציא התיבה מהם כדי שיהא מכוין בתשובת השאלה, ומכח השמות האלה היה לב הכהן תמים בידיעת האותיות, וברוח הקדש שבו יבא בלבו כי זה חבורן וסדרן והם הנקראים "תומים" ושני חלקי השמות הקדושים האלה הנקראים "אורים ותומים" על שם פעולתם היו נתונים בן כפלי החשן, כי על כן היה כפול, ... והענין היה מדרגה ממדרגות רוח הקדש למעלה מבת קול ולמטה מן הנבואה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אהבה, סלוק = סוף-ספוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרישה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכע"י "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנא – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

רבלי יומא עגב,

רבי יוחנן אומר: בולטות, ריש לקיש אומר: מצטרפות. - והא לא כתיב בהו צד"י! - אמר רב שמואל בר יצחק: אברהם יצחק ויעקב כתיב שם. - והא לא כתיב טי"ת! - אמר רב אחא בר יעקב: שבטי ישורון כתיב שם. מיתבי: כל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו - אין שואלין בו, שהרי שאל צדוק ועלתה לו, אביתר ולא עלתה לו, שנאמר (שמואל ב' טו) ויעל אביתר עד תם כל העם וגו'. - סיועי הוה מסייע בהדייהו.

רש"י מסכת יומא דף עג עמוד ב

שמאירין את דבריהם - מפרשים את דבריהן. **משלימין את דבריהן** - כדאמרן: אין גזירתן חוזרת. **סיועי הוה מסייע** - כהן כהדי אורים ותומים, הלכך אם כהן כשר היה וראוי לשרות שכינה עליו האותיות בולטות או מצטרפות על ידו כשנשאלין בו, ואם לאו לא בולטות ולא מצטרפות.

שמ' תצוה כחא, והאבנים תהיין – אזלא-גרש **על-שמות בני-ישראל שתים עשרה** – דרגא תביר מרכא טפחא, **על-שמותם**

התבנית דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים שעל כל אחד מהם חל הענין המדובר או שמצטרפים לענין אחד.

שמות פקודי לטי, והאבנים על-שמות – קדמא **בני-ישראל הנה שתים עשרה** – מרכא תביר מרכא טפחא, **על-שמותם**

התבנית מרכא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים שלא על כל אחד מהם חל הענין המדובר או שאינם מצטרפים לענין אחד

נשלב תבניות הטעמים בתוך הבאור של **אנציקלופדיה תלמודית כרך א, [אורים ותמים] טור שצד**

בקבלת התשובה (לשאלה באורים ותומים) נחלקו אמוראים: ר' יוחנן אומר (**מכא**) **תהיין** – אזלא-גרש, אותיות המענה) בולטות (אזלא-גרש במובן של יוצא, בולט), ריש לקיש אומר מצטרפות⁴¹. **תהיין** – אזלא-גרש **על-שמות בני-ישראל שתים עשרה** – דרגא

תביר מרכא טפחא, ענין של צירוף). **ופירשו**: מאותיות אבני החושן שכתובים עליהן שמות שבטי בני ישראל והאבות⁴² היו בולטות אותיות התשובה, כגון עי"ן משמעון ולמ"ד מלוי וה"א מיהודה, ולר' יוחנן לא היו האותיות זזות ממקומן (**מכא**) **בני-ישראל הנה**

שתים עשרה – מרכא תביר מרכא טפחא, ענין שאין האותיות מצטרפות). אלא בולטות בלבד (**תהיין** – אזלא-גרש במובן של יוצא) והכהן היה מצרפן, ולריש לקיש היו מצטרפות מאליהן⁴³. הצירוף לר' יוחנן היה על ידי שרוח הקודש לובש את הכהן ומביט בחושן

ורואה בו במראה הנבואה "עלה" או "לא תעלה" באותיות שכולטות מן החושן כנגד פניו⁴⁴. **על-שמות בני-ישראל שתים עשרה** – דרגא תביר מרכא טפחא, ענין של צירוף).

ויש אומרים שהאותיות בלטו זו אחר זו ולפי סדר בליטתן ידע הכהן לצרפן⁴⁵ (**מכא**) **תהיין** – אזלא-גרש במובן יוצא **על-שמות בני-ישראל שתים עשרה** – דרגא תביר מרכא טפחא, ענין של צירוף בסדר יציאה).

ויש שכתבו שהאמוראים אינם חולקים כלל אלא כל אחד מוסיף על דברי חברו, כי השם היה בין כפלי החושן⁴⁶ וכשהיה הכהן מכוין בחלק השם שנקרא אורים, (**מכא**) **על-שמות** – קדמא, בשם הראשון של הצירוף אורים ותומים). היו האותיות של האבנים בולטות

ומאירות בלי סדר **בני-ישראל הנה שתים עשרה** – מרכא תביר מרכא טפחא, ענין שאין האותיות מצטרפות בסדר המענה) וכשהיה חוזר ומכוין בחלק השני של השם הנקרא תומים (**תהיין**) – אזלא-גרש, השם השני היוצא אחר הראשון), היו האותיות מצטרפות

ונעשות תיבות⁴⁷ **על-שמות בני-ישראל שתים עשרה** – דרגא תביר מרכא טפחא, ענין של צירוף). ובירושלמי נחלקו אם הכתב היה בולט או שהכהן שמע בנבואה קול שמישב⁴⁸.

אין שואלים על שני דברים כאחד, אלא שלאחר ששאל על אחד והשיבו לו חוזר ושואל על השני, ואם שאל שני דברים כאחד אין משיבים לו אלא על הראשון בלבד⁴⁹, ויש אומרים שמישיבים לו על השני ולא על הראשון, ויש אומרים שאין משיבים לו לא על הראשון ולא על השני⁵⁰. ואם הוצרך לשניהם משיבים לו על שניהם⁵¹, כגון שהיה הדבר נחוץ ואין שהות להמתין⁵². ויש מפרשים כגון ששני הדברים צריכים זה לזה, כשאלת דוד: ארדוף אחרי הגדוד הזה האשיגנו⁵³, שהשיבוהו על שניהם, שרדיפה והשגה צריכות זו לזו⁵⁴. **במענה לשאלת שני דברים ביחד מתקבלת רק תשובה אחת** (**מכא**) מרכא תביר מרכא טפחא מלמד אי צירוף) (**מכא**) דרגא תביר מרכא טפחא מלמד צירוף במענה אם הוצרך לשניהם)

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך א, [אורים ותמים] טור שצד

41. יומא עגב, 42. ע"ע אבני חושן ואפוד: אבני חושן. 43. רש"י יומא שם. 44. רמב"ם שם. 45. אברבנאל פ' תצוה; מהרש"א יומא שם. 46. ע"י לעיל. 47. ריטב"א שם. וע"י רמב"ן עה"ת פ' תצוה שם. 48. יומא סוף"ז. 49. יומא עג א; רמב"ם שם הי"ב. 50. ירושלמי שם. 51. בבלי שם לגירסת רש"י שם ב, וכ"ה גי' כ"י, ע"י ד"ס. 52. רש"י שם, לגירסתו. 53. ש"א ל ח. 54. ריטב"א שם, וגירסתו: ואם הוצרך הדבר לשנים, וכן הגרסא לפנינו.

נציג רמז לשם ע"ב ולסידור האותיות המאירות למלים

שמות תצוה כחא, כא: על-שמות ב – בכעין מידת מחסירים ומוסיפים ומקבלים "ל-ע"ב שמ(ו)ת"

והאבנים תהיין על-שמות בני-ישראל שתים עשרה על-שמותם ממלת ישראל ס"ת למ"ה מה"ל הל"מ = מל"ה מל"ה מל"ה

שמות פקודי לטי, על-שמות ב – בכעין מידת מחסירים ומוסיפים ומקבלים "ל-ע"ב שמ(ו)ת"

והאבנים על-שמות בני-ישראל הנה שתים עשרה על-שמותם ממלת ישראל ס"ת לה"מ מה"ל הל"מ = מל"ה מל"ה מל"ה

(**מכא**) **על-שמות תהיין** – זקף-קטן זקף-גדול מרמז לפעולת גי' במלים 100 + 346 + 475 = 921 = תתקכ"א

והפרש מגי' המלים זק"ף-קט"ן זק"ף-גדול"ל = תקע"ו = 576; 576 - 921 = 345 = שמ"ה = שה"ם = מש"ה = א"ל שד"י (ראה פר'

שמ' וארא כי זה שם המשדד ומרכיב תכונות הטבע, כאן גלוי רצונו דרך אבות אבני הטבע) = מקר"ה = ר"ק מ"ה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפישה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושע, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק ו – סודר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף והענין על גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדימות; אולא = גיש = גיש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – (מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר"י שמשאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פלז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.2 שמות פקודי לה, כא (התשע"ד)

שמות פקודי לט, טי:

וַיַּעֲשֵׂוּ שְׁתֵּי טַבַּעַת זָהָב וַיִּשְׂמֻוּ עַל-שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן
 עַל-שְׁפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל-עֵבֶר הָאֶפֶד בֵּיתָהּ:

זָהָב וַיִּשְׂמֻוּ - ג' 14 (דו"ד) = 372 + 386 = שפ"ו (ש' א-לקי"ם)

הפרש מתקע"ו = 386 - 576 = 190 = ק"צ

בבלי ערכין טז, א: חשן מכפר על קלקול הדינין; א-לקים משמעו דין, ק"ץ במשמע כפרה על דינין.

ע"פ הכלי היקרי: קלקול הדינין (קלקול הדינים = 385 = שפ"ה) שק"ץ א-לקי"ם, כי אין הקב"ה מוחל על קלקול הדינין שבין אדם לחבירו.

ראה אגרת הקודש מהגר"ש מאוסטרפליא בענין שם שפ"ו וגו' רבי"י יוס"י הגלילי"י וגו' דו"ד ב"ן יש"י (שבו הוא אוחז) ויש"ע

שמות פקודי לט, כז – כט : [כז] וַיַּעֲשֵׂוּ אֶת-הַכֶּתֶנֶת שֵׁשׁ מַעֲשֵׂה אֲרָג לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו:

[כח] וְאֵת הַמְצַנְפֹת שֵׁשׁ וְאֵת-פְּאָרֵי הַמְנוּבְּעֹת שֵׁשׁ וְאֵת-מַכְנְסֵי הַבֶּד שֵׁשׁ מְשֹׁזֵר:

[כט] וְאֵת-הָאֲבָנֹת שֵׁשׁ מְשֹׁזֵר וְהַקְּלָת וְאֶרְנָמָן וְתוֹלַעַת שֵׁשׁ מַעֲשֵׂה רָקִים פְּאֶשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה: ס

יחזקאל מדיח: פְּאָרֵי פְּשִׁתִּים יִהְיוּ עַל-רֵאשֵׁם וּמַכְנְסֵי פְּשִׁתִּים יִהְיוּ עַל-מְתֵנֵיהֶם לֹא יִחָרְוּ בַּיָּנֵעַ:

סוגיה מקושרת ל-(יחזקאל צו ג, ג) וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מְדוּ בֶד - מונח רביע חמישה עניינים הקשורים בכד של בגדי כהונה

בבלי יומא ע"ב, משנה. כהן גדול משמש בשמונה כלים וההדיוט בארבעה: בכחונת, ומכנסים, ומצנפת, ואבנט. מוסיף עליו כהן גדול חשן, ואפור, ומעיל וציץ. באלו נשאלין באורים ותומים, ואין נשאלין אלא למלך, ולאב בית דין, ולמי שהציבור צריך בו.

גמרא. תנו רבנן: דברים שנאמר בהן שש - חוטן כפול ששה, משור - שמונה, מעיל - שנים עשר, פרוכת - עשרים וארבעה. חושן

ואפור - עשרים ושמונה. חוטן כפול ששה מנא לן? דאמר קרא (שמות פקודי לט, כז) וַיַּעֲשֵׂוּ אֶת-הַכֶּתֶנֶת שֵׁשׁ ... (לט, כח) וְאֵת הַמְצַנְפֹת

שֵׁשׁ וְאֵת-פְּאָרֵי הַמְנוּבְּעֹת שֵׁשׁ וְאֵת-מַכְנְסֵי הַבֶּד שֵׁשׁ מְשֹׁזֵר: חמשה קראי כתיבי: חד - לגופיה, דכיתנא ניהו. וחד - שיהא חוטן

כפול ששה, וחד - שיהיו שזורין, וחד - לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש, וחד - לעכב. מאי משמע דהאי שש כיתנא הוא? - אמר רבי

יוסי ברבי חנינא: דאמר קרא בד - דבר העולה מן הקרקע בד בד. - ואימא עמרא! - עמרא איפצולי מיפצלא. - כיתנא נמי איפצולי

מפציל! כיתנא אגב לקותיה מפציל. רבינא אמר מהכא: (יחזקאל מד, יח): פְּאָרֵי פְּשִׁתִּים יִהְיוּ עַל-רֵאשֵׁם וּמַכְנְסֵי פְּשִׁתִּים יִהְיוּ עַל-

מְתֵנֵיהֶם לֹא יִחָרְוּ בַּיָּנֵעַ: אמר ליה רב אשי: הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה? - ולטעמך, הא דאמר רב חסדא: דבר זה מתורת

משה רבינו לא למדנו, מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו (יחזקאל מד, ט) ס כה-אמר ארני ה' כל-בן-נכר ערל לב וערל בשר לא

יבוא אל-מקדשי לכל-בן-נכר אשר בתוך בני ישראל: (לשרתני) הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה? אלא: גמרא גמירי לה,

ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא. הכא נמי, גמרא גמירי לה, ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא.

ציטוט מהמבוא לספרים "טעמי המקרא בהלכה ובאגדה" התשע"א - התשע"ג

אף הלכה למשה מסיני שנמסרה ללא דרשה בפסוקים או באחת מהמידות יש לה רמזים בטעמי המקרא, כמוסבר להלן.

הגמרא ב-בבלי יומא ע"ב, מביאה שתי הלכות שאינן כתובות במפורש בתורה והתקבלו במסורת גמרא גמירי לה - הלכה למשה מסיני

(רש"י סנהדרין מז, א) והנביא יחזקאל הסמיכם בפסוקים בנבואתו. ההלכות הן: (א) כי צווי התורה לעשות ממש כוונתה לפשתים (יחזקאל

מד, יח) פְּאָרֵי פְּשִׁתִּים, וגו' (ב) שכהן ערל לב היינו שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, לא ישרת במקדש (יחזקאל מד, ט) כָּל-בֶּן-נֹכֵר עֶרְל

לֵב וְעֶרְל בָּשָׂר לֹא יָבֹא אֶל-מִקְדָּשִׁי. וכדאיתא בגמרא ... הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה (ולפני הנביא מי אמר זאת)? אלא: גמרא

גמירי לה (נמסר במסורת), ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא (והנביא קבע המסורת בפסוק בנבואתו). הכא נמי, גמרא גמירי לה, ואתא יחזקאל

ואסמכה אקרא.

טט -ליחזקאל הנביא היתה מסורה של תורה למשה מסיני בין היתר בענין כהן ערל ולבגדי הכהנים שעשויים בד היינו כיתנא-פשתן.

אפשר שמסורה זאת התבטאה בטעמי המקרא והמשפט הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה אינו רק שאלה אלא גם קביעה שפסוקי

התורה והנ"ך עד יחזקאל נמסרו עם טעמיהם. הנביא יחזקאל הגלה עם הגולה אשר גלתה עם יכיניה לבבל, החרש והמסגר אלו

תלמידי חכמים של ארץ-ישראל. אפשר שכדי לשמר מסורה זאת שבע"פ בצוק העיתים של הגלות אתא יחזקאל ואסמכה אקרא,

כאשר אמר נבואתו ובה הוראות לעת חידוש עבודת המקדש, הוא ושאר החרש והמסגר רשמו על הקרא של התורה את טעמי המקרא.

מסורת זאת הביא עמו עזרא הסופר בעלותו מבבל לארץ-ישראל.

כיצד ענין בד הוא שש הוא כיתנא-פשתן מבטא תורה למשה מסיני

עיון ב-בבלי יומא ע"ב, ... מאי משמע דהאי שש כיתנא הוא? - אמר רבי יוסי ברבי חנינא: דאמר קרא בד - דבר העולה מן הקרקע
 בד בד. אלא: גמרא גמירי לה, ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא. הכא נמי, גמרא גמירי לה, ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא.

טט - הגמרא מבררת מקור לזהויו שש עם פשתן (כיתנא). אמר רבי יוסי ברבי חנינא: דאמר קרא בד - דבר העולה מן הקרקע בד בד.
 א' ריב"ח אומר שהמקור בקרא (שמות מסעי לט, כח) וְאֵת-מַכְנְסֵי הַבֶּד שֵׁשׁ מְשֹׁזֵר:

ב' אפשר להוסיף שהתורה קבעה כהן שטבע הפשתן יהיה דבר העולה מן הקרקע בד בד
 ג' אחרי דיון נוסף הגמרא מסכמת

א' ענין שלא שייך לבגדי כהונה, כהן שלא נימול אינו יכול לעבוד עבודה אלא: גמרא גמירי לה, היינו תורה למשה מסיני (השם גל
 עיני ואביטה נפלאות מתורתך, דורש עיון)

ב' הכא נמי, גמרא גמירי לה, זהו "שש" המוזכר בבגדי כהונה כפשתן זוהי הלכה למשה מסיני.

תבנית הטעמים פסוק (שמות מסעי לט, כח)

[כח] וְאֵת הַמְצַנְפֹת שֵׁשׁ - (סלוק היינו ראש פסוק) פשטא מונח זקף-קטן - לימוד אלפניו ולאחריו בהנחה שזוהו תיאור וההלכה אחריו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניות השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סוף שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה: (קרא – סדר קריאת; אולא = גיש = גיש"ס – יוצא מהענין; קרא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ואת-פארי המגבעות שש - מרכא טפחא אתנח - יתור לרבות - המאופיין בשש

ואת-מכנסי הַבַּד שֶׁשׁ מְשֻׁנָּה: – (אתנח) מרכא טפחא מרכא סלוק – יתור לרבות – המאופיין בשש משזר. היינו חוטי הַבַּד (צמח שעולה מן הקרקע בד בד, והנקרא כיתנא או פשתן) של מכנסי הכהונה יהיו ששה שזורים יחד. תבנית זאת היא דבר המלמד על חבירו שלפניו. ה"ש" במכנסי הַבַּד שהוא פשתן שזור מששה חוטים מלמד על ה"ש" ב"פארי המגבעות" שיהיה כמוהו.

"פארי המגבעות" – מרכא טפחא – יתור לרבות המאופיין ע"י "שש" – אתנח, ה"ש" מקבל התכונה פשתן שזור מששה חוטים. גם זאת תבנית דבר המלמד על חבירו שלפניו. זה מביא לראש הפסוק "ואת המצנפת שש" – פשטא מונח זקא-קטן. היות וההלכה פשתן שזור מששה חוטים נמצאת מאחוריו לכן לפנינו לימוד אלפניו המעביר אל הפסוק הקודם (לט כז).

[כז] וַיַּעֲשֵׂוּ אֶת-הַפְּתִיחַ שֶׁשׁ מַעֲשֵׂה אֲרָגָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו:

ההעברה בעלת שני לימודים. לימוד ראשון עושה הקבלה של המצנפת בלשון יחיד אל אהרן, ושל פארי המגבעות בלשון רבים לבני אהרן. הלימוד האחר מקיש מ"שש" של המצנפת ל"שש" של הכתונת ללמד שגם היא פשתן שזור מששה חוטים. לענ"ד אפשר שזהו **הכא נמי, גמרא גמירי לה**, זהו "שש" המוזכר בבגדי כהונה כפשתן זוהי הלכה למשה מסיני.

הגמרא למדה חמשה קראי כתיבי: חד - לגופיה, דכיתנא ניהוו. וחד - שיהא חוטן כפול ששה, וחד - שיהיו שזורים, וחד - לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש, וחד - לעכב.

חד לגופיה זהו "בד" (לט כח), שממנו מתחיל התהליך.

חד שיהא חוטן כפול ששה, וחד שיהיו שזורים. יש כאן מקום לדון כי האפיון שש משזר (לט כח) מייצג גם ששה חוטי פשתן וגם שזירתם. היות ואין הפעל "שזר" מוזכר לפני-כן, סביר להניח שמכאן לימוד השזור. "שש משזר" מאפיין את "מכנסי בד" שמהם מתפשט הלימוד לאחוריו, לכן לכאורה הגמרא הייתה צריכה להזכירו כחד השני ולא כשלישי. עורך המתיבתא מביא "משנה למלך" (כלי המקדש פ"ח ה"ג) שהוכיח מדברי רש"י (בבלי זבחים י"ח ב' ד"ה דברים) שממה שכתוב בסיום הפסוק **שש מְשֻׁנָּה**, לומדים שצריך שיהיו שזורים. אפשר שסדר הכתוב בגמרא צריך להיות: חד - לגופיה ... וחד - שיהיו שזורים וחד - יהא חוטן כפול ששה וגו'.

(שמות פקודי לט,כט) וְאֶת-הָאֲבָנִים שֶׁשׁ מְשֻׁנָּה וְתַכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מַעֲשֵׂה רָקִים

וְאֶת-הָאֲבָנִים שֶׁשׁ מְשֻׁנָּה: – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל או על עצמו. אפשר שכאן ללמד על עצמו כי כל בגדי הכהן הדיוט שכתובים לפניו (כתנת, מכנסיים, מגבעת) הם רק שש ואילו האבנט עשוי שעטנז.

וְאֶת-הָאֲבָנִים ... וְאַרְגָּמָן: – גרשיים ... תביר, כעין יצא להקל ולהחמיר. האבנט עשוי שעטנז. להקל – שמתר שעטנז. להחמיר – אפשר שמפני כך אסור לחגור אותו ברגע שפוסקים מעבודת כהן במקדש.

שֶׁשׁ מְשֻׁנָּה: – רביעי, האבנט עשוי מארבעה מיני חוטים, שלושה צמר תכלת, ארגמן ותולעת שני, ומין אחד של פשתן. הגמרא אומרת שמשזר משמעו שמונה חוטים. אם כן חוט הפשתן עשוי משמונה חוטים דקים ממנו. ארביה החוטים העבים שזורים ביחד לחוט אחד.

וְתַכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי: – דרגא תביר מרכא טפחא – כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל כל אחד חלה אותה הלכה. אפשר שהכוונה כל חוט צמר עשוי מששה חוטים דקים ממינו. וצ"ע

כיצד עניו בן-נכר מבטא תורה למשה מסיני

לקביעת הגמרא כי כהן ערל בשר או ערל לב פסול לעבודת המקדש הוא הלכה למשה מסיני, מוצע רמז בטעמי המקרא של הפסוק הבא:

שמות בא יב, מג: וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת חַקַּת הַפֶּסַח כָּל-בֶּן-נֹכֵר לֹא-יֵאכַל בוֹ:

שמות בא יב, מח: וְכִי-יָגִיד אִתְּךָ זָר וַעֲשֵׂה פֶסַח לֵה'

הַמִּוֹל לָזֶה כָּל-זָכָר וְאִזָּו יִקְרַב לַעֲשׂוֹתוֹ וְהָיָה כְּאֹרַח הָאָרֶץ וְכָל-עֶרְל לֹא-יֵאכַל בוֹ:

יחזקאל מד, ט: כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי ה' כָּל-בֶּן-נֹכֵר עֶרְל לֵב וְעֶרְל בֶּשֶׂר לֹא יִבֹּא אֶל-מִקְדָּשִׁי לְכָל-בֶּן-נֹכֵר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

הַמִּוֹל לָזֶה כָּל-זָכָר: – דרגא מונח רביעי, בתפקיד תיקון הקלקול שנמשך מחטא אדם הראשון, פשט הפסוק הוא במילת גר לאכילת פסח להסיר ממנו ערלה שבאה לעולם מחטא אדם הראשון. הדרש ע"פ תבנית טעמי המקרא **הַמִּוֹל לָזֶה כָּל-זָכָר** – דרגא מונח רביעי, תיקון לקלקול בהסרת ערלת בשר וְאִזָּו יִקְרַב לַעֲשׂוֹתוֹ - פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד של שתיים, הוא (א) עיכוב ערל ישראלי מקרבן פסח; ו-(ב) רמז להלכה למשה מסיני כי כהן ערל פסול לעבודה. כהן ערל היינו בעל ערלת בשר או בעל ערלת לב, היינו שנתכרו מעשיו לאביו שבשמים, הנובע מיצר הרע שבא לעולם בחטא אדם הראשון.

תבני הטעמים זרקא [מונח] סגול מרמזת על תוספת או החסרת ענין או שניים מסוג הענין הנידון בתבות המטועמות בהן. כאן התיבות הן **כה-אָמַר** [זרקא] אֲדֹנָי [מונח] ה' (לפי הנקוד קריאתו אליקים) [סגול]. אפשר שהוראת הנבואה להרחיק ממקדש ה' שבו נידונים ע"י הסנהדרין (בטוי אליקים) ובו מתכפרים (בטוי א-דני) את מי שאינו ראוי מישראל, ולהרחיק מעבודת הכפרה ע"י הכהנים, כהן ערל שאינו מפורש בתורה. כך עולה מהפירושים הבאים:

מצודת דוד בן נכר וגו'. ר"ל בין שלבו אטום מלדעת את ה' ובין מי שלא נמול על כי מתו אחיו מחמת מילה:

לכל בן נכר. בזה יפרש לומר מה שאסרתי בן נכר אין הכונה על איש מגויי הארצות כי הכונה היא על כל מי שנתכרו מעשיו לאביו שבשמים אשר הוא בתוך בני ישראל ועשה עבודתם לעכו"ם:

ע"פ **מלב"ם** **כה אמר ה', כל בן נכר,** ר"ל שיהיה חילוק לעת"ל בין בני נכר שנתכרו מעשיו והוא מישראל, ובין אִם יהיו מהלויים, ובין יהיו מהכהנים, שיהיה דיניהם משונים,

- שכן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי כלל, ולא יוכל אף ליכנס למקדש, וזה יהיה רק לבן נכר אשר בתוך בני ישראל,
- לאפוקי בן נכר של הלויים והכהנים יהיה להם דין אחר, והוא מתברר בפסוקים הבאים, כגון:

יחזקאל מד, יד: וְנָתַתִּי אוֹתָם שְׁמֵי מְשֻׁמֵּרַת הַבְּיָתָה לְכָל עֹבְדֵי וְלְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֵׂה בוֹ: פ

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפיטחיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מטב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק | – סדור שנחלק, השלים והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = ירש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.3 שמות פקודי לח, כא (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תצוה כח, לו: וְעָשִׂיתָ צִיצִית זָהָב וְתָהוּר וּפְתִיחַתָּ עָלָיו פְּתוּחֵי הוֹתֵם קָדָשׁ לַיהוָה:

[לו] וְשָׂמַתְּ אֹתוֹ עַל-פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל-הַמְצַנֶּפֶת אֶל-מִזְבֵּחַ הַמִּצְבֹּנֹת יְהוָה:

[לח] וְהָיָה עַל-מִצְחָ אֶהָרָן וְנִשָּׂא אֶהָרָן אֶת-עֲזָרְוֹ הַקְּדָשִׁים אֲשֶׁר יִקְדָּשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל-מִתְנַת קְדָשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל-מִצְחֹ

תְּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לַפְּנֵי יְהוָה:

שמות פקודי לט, ל: וַיַּעֲשׂוּ אֶת-צִיצִית גְּזֵר-הַקְּדָשׁ זָהָב וְתָהוּר וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתָּב פְּתוּחֵי הוֹתֵם קָדָשׁ לַיהוָה:

[לא] וַיִּתְּנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת לְתַת עַל-הַמְצַנֶּפֶת מִלְמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:

רש"י (כח, לו) צִיצִית – כמין טס של זהב היה, רוחב שתי אצבעות, מקיף על המצח מאוזן לאוזן:

אפשר כי פרש"י ופסיקת הרמב"ם שגודל הציץ ומקומו מאוזן לאוזן קשור לביורר הנעשה ע"פ טעם מקף מהכתוב (שמ' פק' לט, ל) אֶת-צִיצִית

[רמב"ם כלי המקדש פ"ט, ה"א] כיצד מעשה הציץ, עושה טס של זהב רחב שתי אצבעות ומקיף מאוזן לאוזן וכותב עליו שני שטיק קָדָשׁ לַיהוָה קדש מלמטה לה' מלמעלה, ואם כתבו בשיטה אחת כשר, ופעמים כתבוהו בשיטה אחת.

[בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' קז, קח] צִיצִית – תכשיט ידוע המונח על המצח מאוזן לאוזן. וכתב רב"ע שרים גדולים עושים צִיצִית זהב על המצנפת על מקום המצח. ובמשנה "במה אשה יוצאת: לא צצא ... ולא בטוטפת ולא בסרביטין בזמן שאינם תפורין ולא בכבול לרשות הרבים" (שבת נז, א; סד, ב). רמב"ם פיהמ"ש: טוטפת הוא צִיצִית שקשרו אותו על המצח מאוזן לאוזן ... וכבול – חתיכה של בגד, כמו מצנפת, שקושרין אותה על המצח ונותנין הציץ עליה כדי שלא יזיק הציץ במצח, והוא בפני עצמו זולת הציץ תכשיט. רש"י מפרש דטוטפת מקפת את הפדחת מאוזן לאוזן והוא כפי' הרמב"ם. (מהמשנה צִיצִית – תכשיט נשים) רבינו חננאל כתב שהציץ נקרא טוטפת כי מונח במקום הטוטפת (התפילין של ראש).

צִיצִית – נותנו על המצח מקום ראיית בני אדם, כמו "מציץ מן החרקים" מקום בולט ונראה לכל.

והביא [ספר מאור עיניים ר' עזריה מן האדומים] ב-**[אוצר החכמה חלק ב פרק מת, ע' טו] פירש צִיצִית – פטורי ציצים, שנעשו על הציץ ציורין של ציצים ופרחים.**

[אוצר החכמה חלק ב פרק מת, ע' סג] ולשרים הגדולים צִיצִית זהב על המצנפת על מקום המצח, ואין צורך לפתיל אחר שיעמידו על המצח. [אוצר החכמה חלק ב פרק מז, ע' סה] ד"מ הנה אריסטיאה בכלל דבריו ... ואמנם על ראשו היה כסוי אשר יקראוהו סודר ועל הסודר הזה היתה מיט"רה עשויה במלאכה נפלאה שהוא תכשיט מפואר מאד אצל המלכים, וממנו נמשך רקוע פח של זהב אשר עליו שם האלהים וכו' ככתוב בספר הדרת זקנים למעלה.

[אוצר החכמה חלק ב פרק מת, ע' 130] יאות לסודר כ"ג תאר מגבעת ... על זה הסודר מיתה מיט"רה אשר טס הזהב נתון עליה מצד המצח, ויש לדעת כי זה השם מיט"רה אצל בעלי הלשון הרומי ברוב הפעמים יורה כובע מחודד עקום מעט בראשו אשר היה נהוג במצרים על ראש זכרים ונקבות, ולפעמים גם כן יורה היקף בלבד כמין נזר אשר איננו מכסה את הקדקד. והנה בשתי הוראותיו אלה מכונן ממש לשם כפה שזכרו רבותינו באמרם כפה של צמר היתה על ראש כ"ג וכו'. כי בעל הערוך ערך כפה (כתב) לפי פרוש ראשון באר דסתם כפה כמין כובע שהוא מכסה את הקדקד, ולפי פרוש שני נמשך לדברי האלפסי פ' במה אשה (יוצאת) אשר בהתראות אליו שלא יתכן היות פתיל התכלת האמור בציץ רחב יותר מן הציץ עצמו שהוא שתי אצבעות, אמר כי הכפה שזכרו בו רבותינו וכן האמורה בתכשיט אשה לנעין שבת איננה רק משיחה של מלאכת גדיל רחבה שתי אצבעות. והשבות אל לבך קורא משכיל כי שתוף שם פתיל המצח מפרשיים רבים, יען בהאמינים שלא יורה רק חוט אחד השתדלו לפרש את הפתיל האמור בציץ כפי המשמעות ההוא ולא הלמו לשון כפה שזכרו בו רבותינו ...

[אוצר החכמה חלק ב פרק מז, ע' טו] אמנם ידידיה האלקסנדרני בפרק שלישי מחיי משה כתב וז"ל ... ועוד עשה לו טס של זהב קרוב לדמות כתר, מפותח ארבע אותיות של השם ההוא אשר לא הותרה שמיעתו ואמירתו

כי אם לאותם שהחכמה טהרה ואזניהם ולשונם ובמקומות הקדש, הוא השם אשר האלהים אומרים היותו בן ארבע אותיות, אולי להיותו רומן אל המספרים הראשונים א' ב' ג' ד'. כי הנה המרובע כולל את הכל נקודה קו שטח וגשם וכו' מדת כל יש, ובפרט ניגוני השיר הערב, כמו נגון תוספת השליש בערך ד' לג' ותוספת החצי בערך ג' לב' ותוספת הכפל בערך ד' לב' ומדת המרובע כעך ד' לא', וכמה מעלות זולת אלה יש לסך הד' אשר על הרבה מהם דברנו במאמרנו על המספרים. והטס הזה שזכרנו נתלה במיט"רה למען לא יגע בראש. וראשו מכוסה בסודר אשר המלכים הגדולים שוכני המזרח חפצים לשאת אותו יותר משישאו הדיא"דימה ע"כ דבריו שם.

(שמ' תצ' כח, לו) על-המצנפת אֶל-מִזְבֵּחַ הַמִּצְבֹּנֹת

(שמ' תצ' כח, לו) על-המצנפת – מקף כרב-מצב של החיבור של הציץ והאריג שתחתיו אל המצנפת: (א) חיבור קבוע כעין אצל מלכים

ושרים וזה נדחה אצל כהן גדול ופוסל את המצנפת והציץ; (ב) חיבור שאינו קבוע אלא לכל פעם שהכהן גדול לובש את בגדי הזהב.

(שמ' תצ' כח, לו) עַל-פְּתִיל – מקף כרב-מצב הגדרת פתיל: (א) כפה על הראש וזה נדחה כי לא יתכן אצל כהן גדול;

(ב) כעין חוט או חבל (משיחה) לחיבור וקשירה וזה אפשרי אצל כהן גדול (ג) היקף בלבד כמין נזר אשר איננו מכסה את הקדקד. בציץ **פְּתִיל תְּכֵלֶת** משיחה (אריג או שזור) של מלאכת גדיל רחבה שתי אצבעות כמו רוחב הציץ. היא החלק האחורי של הציץ בין הציץ ובין מצח כהן גדול. ואולי הפתילים לקשירה יצאו מן המשיחה הזאת ויצאו דרך הנקבים ואז היו מעל לציץ ועמם קשרו מאחרי המצנפת של כהן גדול.

כעין כבול כמופיע במשנה שבת, שהציץ היה מחובר אליו כמוסבר **[בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' קז, קח] ע"פ [ספר מאור עיניים ר' עזריה מן האדומים],**

(שמ' פק' לט, ל) אֶת-צִיצִית גְּזֵר-הַקְּדָשׁ; (שמ' פק' לט, ל) אֶת-צִיצִית – מקף כרב-מצב מהו הציץ (א) כמקיף את כל הראש כמו כתר (ב) נמצא רק על המצח בין אוזן לאוזן, וזה המצב שעליו התורה מדברת.

גְּזֵר-הַקְּדָשׁ – אריג של תכלת על ראש כהן גדול שהציץ מחובר אליו, ואינו חציצה

גְּזֵר-הַקְּדָשׁ – מקף כרב-מצב מהו נזר הקדש (א) כמקיף את כל הראש (ב) נמצא רק על המצח בין אוזן לאוזן, וזה המצב שעליו התורה מדברת.

(שמ' תצ' כח, לו) זָהָב וְתָהוּר – אתנה מגביל לזהב טהור בלבד (לא תערובת, לא לא טהור). היות ושני כתובים הבאים כאחד אז צריך עיון מהו הלימוד השני.

קָדָשׁ לַיהוָה [בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' קח] קָדָשׁ – מעיד על מעלת הכהן המשרת בבית ה' שהוא קָדָשׁ לַיהוָה להבדילו מכהני ע"ז שרצו לומר כי הם עצם הקדושה. קָדָשׁ – טפחא, שנוי ורבוני שמשמעות מלת קדש מתרחבת אל הכהן המשרת בבית ה'.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שני משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפחא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפייה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

קַדְשׁ לַיהוָה – טפחא סלוק, **לַיהוָה** – סלוק מגביל שתהיה הכתיבה של לה' לשמה, וע"י טעם מלת **קַדְשׁ** - טפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה שהוא כתיבה לשמה מלמד כי גם כתיבת מלת **קַדְשׁ** תהיה לשם קדושת שם ה', היינו כתיבת קדש לה' לשמה. **(שם' תצ' כח,זל)**, **(שם' פק' לט,ז)** **קַדְשׁ לַיהוָה** שני כתובים שאפשר שאחד מהם מלמד כפי' **[בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' צה]** הציץ מצוה אחרון ובעשיה מוזכר אחרון ו-**מִכְתָּב פְּתוּחֵי חוֹתָם** הטבוע עליו **קַדְשׁ לַיהוָה** לא על עצמו בלבד הוא מלמד, אלא על כל מערכת בגדי הכהונה הוא חותם בטבעתו **קַדְשׁ לַיהוָה**.
קַדְשׁ - טפחא בתפקיד שני ורביי הקדש מהציץ על כל מערכת בגדי הכהונה.

שמות תצוה כח,זל: וְשָׂמֶת אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־מֹול פְּנֵי־הַמִּצְנֶפֶת יְהוָה:
רש"י (כח,זל) **עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת** - ובמקום אחר הוא אומר **(שם' פק' לט,זא)** **וְיִתְּנֵנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת**, ועוד כתיב כאן **(שם' תצ' כח,זל)** **וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת**, ולמטה הוא אומר **(שם' תצ' כח,זח)** **וְהָיָה עַל־מִצַּח אֶהְרֹן**, ובשחיטת קדשים שנינו **(זבחים יט,א)** שערו היה נראה בין ציץ למצנפת, ששם מניח תפילין, למדנו שהמצנפת למעלה בגובה הראש ואינה עמוקה ליכנס בה כל הראש עד המצח, והציץ מלמטה, והפתילים היו בנקבים ותלויין בו בשני ראשים **(בשני קצוות)** ובאמצעיתו, ששה **(פתילים, 3 חוט מקופלים לשניים)** בשלושה מקומות הללו, פתיל מלמעלה, אחד מבחוץ, ואחד מבפנים כנגדו, וקושר ראשי הפתילים מאחורי העורף שלשתן, ונמצאו בין אורך הטס ופתילי ראשיו מקיפין את הקדקד, ופתיל האמצעי שבראשו קשור עם ראשי השנים, הולך על פני רוחב הראש מלמעלה, ונמצא עשוי כמין כובע, ועל פתיל האמצעי הוא אומר **(שם' תצ' כח,זח)** **וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת**, והיה נתון הציץ על ראשו כמין כובע על המצנפת, והפתיל האמצעי מחזיקו שאינו נופל, והטס תלוי כנגד מצחו, וניתקיימו כל המקראות פתיל על הציץ **(שם' פק' לט,זא)** **וְיִתְּנֵנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת**, וציץ על הפתיל **(שם' תצ' כח,זל)** **וְשָׂמֶת אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת**, והפתיל **(שם' פק' לט,זא)** **עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְּמַעְלָה** (זה לשון רש"י אבל לעיל הביא **(שם' תצ' כח,זל)** **וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת**):

שמות פקודי לט,ל: וַיַּעֲשׂוּ אֶת־צִיצֵי גִזְר־הַקֹּדֶשׁ וְזָבַח טְהוֹר וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתָּב פְּתוּחֵי חוֹתָם קַדְשׁ לַיהוָה:
[לא] וַיִּתְּנֵנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת לְתַת עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְּמַעְלָה פֶּאֶשֶׁר צִנְהָ דו' אֶת־מִשְׁהָ: ס
רש"י (שם' פק' לט,זא) **לְתַת עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְּמַעְלָה** – ועל ידי הפתילים היה מושיבו על המצנפת כמין כתר, ואי אפשר לומר הציץ על מצנפת שהרי בשחיטת קדשים שנינו **(זבחים יט,א)** שערו היה נראה בין ציץ למצנפת, ששם מניח תפילין, והציץ היה נתון על המצח, הרי המצנפת למעלה והציץ למטה, ומהו **עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְּמַעְלָה**, ועוד הקשיתי בה כאן הוא אומר **וַיִּתְּנֵנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת**, ובענין הצוואה הוא אומר **(שם' תצ' כח,זל)** **וְשָׂמֶת אֹתוֹ עַל־פְּתִיל**. ואומר אני פתיל תכלת זה חוטין הן לקשרו בהן במצנפת, לפי שהציץ אינו אלא מאוזן לאוזן, ובמה יקשרנו במצחו, והיו קבועין בו חוטי תכלת לשני ראשיו ובאמצעיתו, שבהן קושרו ותולוהו במצנפת כשהוא בראשו, ושני חוטין היו בכל קצה אחד ממעל ואחד מתחת לצד מצחו, וכן באמצעו, שכך הוא נוח לקשור, ואין דרך קשירה בפחות משני חוטין, לכך נאמר **(שם' תצ' כח,זל)** **עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת**, **(שם' פק' לט,זא)** ו-**עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת**, וקשר ראשיהם השנים כלם יחד מאחוריו למול צרפו, ומושיבו על המצנפת.

ע"פ **[בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' צה]** במקומות בהם מוזכר הציץ הוא בא יחד עם המצנפת וב-**(שם' תצ' כח,זל)** וב-**(שם' פק' לט,זא)** הציץ מקדים את המצנפת. היה מקום לומר כי הציץ הוא חלק מן המצנפת. **[ע' צו]** אבל הציץ נמנה בפני עצמו וההוכחה לכך, שאינו מחובר בחיבור קבוע למצנפת. וחיבור קבוע יפסול המצנפת והציץ. וכן לפעמים היה לובש הציץ לחודיה בלי המצנפת (לא ציין מקור) וכן הציץ מרצה בפני עצמו.
אפשר כי תבנית הטעמים של **(שם' תצ' כח,זל)** **וְשָׂמֶת אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מלמדת שתי דרשות, שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב. אפשר שכאן יש שתי דרשות היוצאות מן הפשט של הכתוב **וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת**. מלת **וְהָיָה** משמעה שהווייתו של הציץ להיות **עַל־הַמִּצְנֶפֶת**, וע"י טעם מלת **וְהָיָה** – טפחא ללא מרכא לפניו משמש בתפקיד התפשטות האפיון המשותף ממלות **וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת** (ההויה להיות הציץ על המצנפת) אל הכתוב לפניו **וְשָׂמֶת אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת**. אבל תבנית הטעמים של כתוב זה – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מוציאה את ההויה הזאת מפשוטה ומלמדת שהויה זאת מתקיימת (א) בחיבור שאינו קבוע; (ב) שחיבור קבוע פוסל את המצנפת ואת הציץ.

ויש לעיין גם ב-**(שם' פק' לט,זא)** **וַיִּתְּנֵנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מלמדת שתי דרשות, שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב. אפשר שכאן יש שתי דרשות היוצאות מן הפשט.

סדר לבישת בגדי כהונה בחנוכת המשכן וחיווך הכהנים וסדר לבישת הבגדים לדורות
שמות תצוה כט: (ה) וְלִמְסַחֵת אֶת־הַבְּגָדִים וְהַלְבִּישָׁת אֶת־אֶהְרֹן אֶת־הַכֹּהֵן וְאֶת מְעִיל הָאֵפֶד וְאֶת־הָאֵפֶד וְאֶת־הַחֹשֶׁן וְאֶפְדָּתָ לּוֹ בְּחֹשֶׁב הָאֵפֶד:
(ו) וְשָׂמֶת הַמִּצְנֶפֶת עַל־רֹאשׁוֹ וְנָתַת אֶת־גִּזְר־הַקֹּדֶשׁ עַל־הַמִּצְנֶפֶת: הַצִּיצֵי אַחֲרָיו
... (ט) וְהִגַּרְתָּ אֹתָם אֲבָנֵט אֶהְרֹן וַיְבִינּוּ וְחִבְשָׁתָ לָהֶם מִגִּבְעַת וְהָיָה לָהֶם פְּהֵגָה לְחַקֵּת עוֹלָם וַיִּמְלֹאֲתָ יָד־אֶהְרֹן וַיִּדְבְּגֵנוּ:
פסוקים ה – ו מלמדים על לבישת בגדי כהן גדול ואף שכתובים לפני פסוק (ט) מובן שכהן גדול לבש בגדי לבן כמו כהן הדיוט קודם שלבש בגדי כהן גדול. **[בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' צה]** ואיתא בירושלמי פ"ק דיומא ה"א ציץ ומצנפת של אהרן קודם לאבנטן של בנים וכו', ... ובגיליון הש"ס שם מתקן שציץ ט"ס וצ"ל כתונת, אבל הציץ חבש לאחורונה. ומ"מ המצנפת לבש קודם, שלא לפי הסדר, דבשעת החינוך היה צריך ללבוש קודם בגדי כהן הדיוט, עיישה"ה (עייני שם היטב).
ט: בחנוכת המשכן בחיווך הכהנים סדר לבישת בגדי כהונה היה: אהרן ובניו לבשו מכנסים, כתונת, מצנפת, אהרן לבש אבנט, אהרן לבש מעיל, אהרן, חשב האפוד וחושן, הבנים לבשו אבנטים, הבנים לבשו אבנטים, אהרן לבש הציץ.
אבל לדורות הסדר הוא כנאמר ב-**ויקרא צו ח: (ז) וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת־הַכֹּהֵן וַיִּחַרְגְּ אֹתוֹ אֲבָבֵט וַיִּלְבַּשׂ אֹתוֹ אֶת־הַמְּעִיל וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הָאֵפֶד** וַיִּחַרְגְּ אֹתוֹ בְּחֹשֶׁב הָאֵפֶד וַיִּפְּדָ לּוֹ כּוֹ: (ח) וַיִּשֶׂם עָלָיו אֶת־הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן אֶת־הָאֲבָנִים וְאֶת־הַתְּמָרִים:
(ט) וַיִּשֶׂם אֶת־הַמִּצְנֶפֶת עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּשֶׂם עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־מֹול פְּנֵיו אֶת צִיצֵי הַזָּבַח גִּזְר־הַקֹּדֶשׁ פֶּאֶשֶׁר צִנְהָ דו' אֶת־מִשְׁהָ:
(ז) וַיִּתְּנוּ עָלָיו – קדמא ואולא (א) בתפקיד סדר מוקדם ומאוחר ובתפקיד (ב) כעין כלל מלמד לדורות שהסדר מעכב בלבישת בגדי הכהנים ובכלל ושל כהן גדול בפרט והציץ אחרון!

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצית השערות, אהה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן; 2: זקא-גדול; 3: רביע; 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קריאת; אולא = גיש = גיש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

וכן (ט) וְיִשָּׁם עַל-הַמְצִינָתָה – קדמא ואולא בתפקיד סדר מוקדם ומאוחר, ושני

רמב"ם כלי המקדש פ"ט,ה"ב והאותיות בולטות בפניו [כיצד] חופר את האותיות מאחריו והוא מדובק על השעוה עד שבולט, והוא נקוב בשתי קצותיו, ופתיל תכלת למטה ממנו נכנס מנקב לנקב כדי שיהיה נקשר בפתיל כנגד העורף. /השגת הראב"ד/ חופר את האותיות. א"א אינו חופר אלא מכה בדפוס צורת האותיות מאחריו עד שהאותיות בולטות מלפניו ומדובק בשעוה שאמר אינו כלום. /השגת הראב"ד/ כדי שיהא נקשר בפתיל. א"א עוד יש בו נקב באמצע שמכניס בו פתיל תכלת וכורכו על המצנפת וקושרו עם הפתיל שבראשו שהוא קשור לו כנגד ערפו.

בבלי גיטין כ, א

תנו רבנן: וכתב - ולא חקק. למימרא, דחקיקה לאו כתיבה היא, ורמינהו: עבד שיצא בכתב שעל גבי טבלא ופינקס - יצא לחירות, אבל לא בכתב שעל גבי כיפא ואנדוכתרי! אמר עולא אמר רבי אלעזר, לא קשיא: הא דחק תוכות, הא דחק יריכות. ותוכות לא? ורמינהו: לא היה כתבו שוקע, אלא בולט כדינרי זהב; והא דינרי זהב תוכות הן! כדינרי זהב ולא כדינרי זהב, כדינרי זהב - דבולט, ולא כדינרי זהב - דאילו התם תוכות, הכא יריכות. אמר ליה רבינא לרב אשי: רושמא, מיהרץ חריץ או כנופי מכניף? אמר ליה: מיהרץ חריץ. איתיביה: לא היה כתבו שוקע, אלא בולט כדינרי זהב; ואי סלקא דעתך מיהרץ חריץ,

בבלי גיטין כ, ב

הא בעינא מכתב וליכא! כדינרי זהב ולא כדינרי זהב, כדינרי זהב - דבולט, ולא כדינרי זהב - דאילו התם מגואי, והכא מאבראי.

רש"י מסכת גיטין דף כ עמוד א

חקק - בטבלא בסכין.

עבד שיצא - לחירות.

בכתב שחקק על גבי טבלא - דף.

ופינקס - כעין אותן של סוחרים שחוקקים עליהן בעט.

ולא בכתב שעל גבי כיפה - כעין כובע של צמר ונותנות הנשים תחת צעיף קישוריהן כדאמר' בבמה אשה יוצאה (שבת דף נז:).

אנדוכתרי - תכשיט ורוקמין עליו צורות במחט כעין ברושדי"ר בלע"ז ואם רקמו עליהן אותיות הגט אינו כתב לפי שאינו כתוב וקבוע אלא מוטל על הבגד וב' ראשיו תחובים.

הא דחק תוכות - של אותיות וצדידיהן והאותיות בולטות אינו כתב לפי שלא צייר את האותיות אלא חקק סביבותיהם והעץ נשאר כמו שהיה בדפוס האותיות מאיליה.

הא דחק ירכותיהן - של אותיות דהיינו הן ממש שישקע הכתב זו היא כתיבה.

לא היה כתבו - של ציץ שוקע אלא בולט כצורות של דינרי זהב.

והא דינרי זהב תוכות הוא - דקא סלקא דעתיה כשהוא מכה בקורנס חותם המטבע על הדינר תוכות וסביבות צורת החותם שהיא שוקעת

והם מלאים דוחקין את תוכו וסביבות צורת הדינר וכנגד שקיעת רושם החותם אין הדינר של זהב נדחק ומאיליה הצורה עומדת במקומה

וגבי ציץ כתיב (שמות לט) מכתב פתוחי חותם אלמא כתיבה היא.

ואילו הכא יריכות - שהיה הציץ דק כעין טס וצר האותיות מעבר האחד ודוחק ירכותיהן והן בולטות מעבר השני כמו שמציירים כסף וזהב העשוי ליקבע בכלי עץ ששותים בהם יין.

ורושמא - חותם המטבע שקורין קויינ"ץ.

מיהרץ חריץ - התוכות והסביבות של צורתה שהיא שוקעת חורצין ודוחקין תוכות וסביבות של צורת הדינר עד שעומדת צורת הדינר

בולטת כמו שהיתה ונפקא מינה שאם חקק את הגט בחותם וכתבו על גבי טס לא הוי כתב דתוכות הוא.

או כנופי מיכנף - צורת החות' שהיא שוקעת כשתוכותיה דוחקים את תוכות של דינר ונכנס זוהב קצת בדוחק בתוך שקיעת הצורה ונמתח מתוך דוחקו ונכנס לתוך הצורה ולא ממילא הן אלא ע"י מכת הקורנס הצורה עצמה נמתחת לתוך הרושם והרי כתבה בידיים.

תוספות מסכת גיטין כ,א

למימרא (אם היה אומר) דחקיקה לאו כתיבה היא - הוה מצי לאקשווי (יכול היה להקשות) מלוחות (הברית) דכתיב בהו (שכתוב עליהם)

כתיבה בכמה קראי והיה כתבם חקוק כדכתיב (שמות לב) חרות על הלוחות אלא דניחא ליה למיפרך מגט אגט.

רש"י מסכת גיטין כ,ב

הא בעינא מכתב - פתוחי חותם. (שמ' תצ' כח, לו) ופתחת' עליו פתוחי חתום (שמ' פק' לט, ל) ויכתבו עליו מכתב פתוחי חתום, טט: (שמ' תצ' כח, לו) ופתחת' עליו פתוחי חתום - מהפך פשטא מונח זקא-קטן, שתי דרשות שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב, אפשר מלמד ש"ופתחת" משמעותו כעין כתיבה בחקיקה [תוספות גיטין כ,א] מפני שהתוצאה הסופית היא מלה או מלים.

מגואי - מכה הרושם באותו צד שהצורה בולטת בו אבל ציץ דוחק מאבראי והיא בולטת מגואי.

רש"י (כח, ה) וְנִשָּׂא אֶרְרָן - לשון סליחה, ואף על פי כן אינו זז ממשמעו, אהרן נושא את המשא של עון, נמצא מסולק העון מן

הקדשים:

אֶת-עֲוֹן הַקִּדְּשִׁים - לרצות על הדם ועל החלב שקרכו בטומאה, כמו ששינונו (פסחים טז, ב) אי זה עון הוא נושא, אם עון פיגול, הרי כבר נאמר (ויקרא יט ז) לא ירצה, ואם עון נותר, הרי נאמר (ויקרא ז יח) לא יחשב, ואין לומר שיכפר על עון הכהן שהקריב טמא,

שהרי עון הקדשים נאמר, ולא עון המקריבים, הא אינו מרצה אלא להכשיר הקרבן:

וְהָיָה עַל-מִצְחוֹ תָמִיד - אי אפשר לומר שיהא על מצחו תמיד, שהרי אינו עליו אלא בשעת העבודה, אלא תמיד לרצות להם, אפילו אינו על מצחו, שלא היה כהן גדול עובד באותה שעה. ולדברי האומר (יומא ז ב) עודהו על מצחו ומכפר ומרצה, ואם לאו אינו מרצה, נדרש על מצחו תמיד, מלמד שמשמש בו בעודו על מצחו, שלא יסיח דעתו ממנו: